

Finansdepartementet

Via e-post: fi.remissvar@regeringskansliet.se med kopia
till fi.ofa.dof.remissar@regeringskansliet.se

Remissvar – AI-kommisionens Färdplan för Sverige

Myndigheten för tillgängliga medier, MTM, lämnar härmed sitt yttrande över betänkandet AI-kommisionens Färdplan för Sverige, SOU 2025:12.

Om Myndigheten för tillgängliga medier (MTM)

MTM tillhör Kulturdepartementet och har till uppdrag att vara ett nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier och att arbeta för att alla ska ha tillgång till litteratur, nyheter och samhällsinformation utifrån vars och ens förutsättningar, oavsett läsförmåga eller funktionsnedsättning.

MTM främjar universell utformning av litteratur, nyheter och samhällsinformation. Genom vägledning och kommunikationsinsatser gentemot såväl offentliga som kommersiella aktörer verkar myndigheten för att fler produkter och tjänster inom läsområdet blir mer tillgängliga.

Myndigheten utvecklar även produkter och tjänster inom tillgänglig läsning. MTM producerar och förmedlar exempelvis talböcker, punktskriftsböcker och e-textböcker till personer med syn- eller annan läsnedsättning eller funktionsnedsättning enligt 17–17 f §§ upphovsrättslagen. MTM distribuerar också teckenspråkig litteratur för personer som är döva eller har en hörselnedsättning. Därutöver ansvarar MTM för utgivningen av den lättlästa nyhetstidningen 8 Sidor och lättläst litteratur genom LL-förlaget.

Förmedlingen av tillgänglig litteratur sker idag genom MTM:s digitala bibliotekstjänst Legimus, som rymmer cirka 140 000 titlar. Här får läsarna tillgång till ett brett urval av litteratur, men också användarstöd och support.

Med utgångspunkt i diskrimineringslagen, där bristande tillgänglighet anges som grund för diskriminering, utgör tillgängliga medier en förutsättning för att garantera den enskildes demokratiska rätt till information och nyheter. För att ett inkluderande och tillgängligt samhälle ska bli verklighet krävs det att alla medborgare kan ta del av samma medier och vid samma tidpunkt.

Sammanfattning

MTM välkomnar i stort de satsningar kommissionen föreslagit. Därutöver lämnar MTM även följande synpunkter:

Internationella AI resurser: För en liten myndighet med begränsade resurser är det nödvändigt att snabbt och säkert få tillgång till beprövade AI-tjänster via godkända globala leverantörer. Att invänta en framtida nationell plattform riskerar att fördröja effektiviseringsarbetet.

Regulatorisk tydlighet: Förseningar på grund av rättslig osäkerhet begränsar myndigheters möjlighet att införa moderna tjänster.

AI för alla: Utredningens folkbildningssatsning är positiv men behöver kompletteras med bindande krav på digital tillgänglighet och universell utformning så att personer med funktionsnedsättning kan delta på lika villkor.

Myndighetens synpunkter

MTM:s allmänna synpunkter

MTM välkomnar i stort kommissionens färdplan. I sitt yttrande väljer MTM att avgränsa sig till de delar som har närmare anknytning till myndighetens verksamhet.

Bilaga 2 – Tillgång till internationella AI-resurser

Övergripande synpunkter

MTM delar utredningens slutsats att Sverige, som en liten och öppen ekonomi, är beroende av globala AI-leverantörer (se avsnittet "Öppenhet är viktigt"). För en mindre statlig myndighet med begränsade resurser är det inte realistiskt att bygga egna storskaliga AI-plattformar.

Om MTM ska kunna dra nytta av de förbättringar, automatiseringar och effektiviseringar som artificiell intelligens erbjuder, krävs tillgång till beprövade verktyg – exempelvis en språkmodellbaserad chattrobot via godkända leverantörer. Att vänta in en framtida nationell AI-plattform riskerar att kraftigt fördröja dessa initiativ.

Specifika ställningstaganden

Värdeskapande i tillämpningen (Steg 5)

Utredningen betonar att "det största ekonomiska och samhällsliga värdet skapas i de senare leden – utveckling och användning av AI-plattformar och AI-verktyg". MTM instämmer i detta och menar att fokus bör ligga på att möjliggöra snabb och säker användning av färdiga AI-tjänster.

Det är därför avgörande att svenska myndigheter får en trygg och snabb tillgång till internationella AI-resurser, så att myndigheterna kan bygga, testa och skala AI-drivna tjänster utan driftsavbrott eller regulatorisk osäkerhet.

Regelverk och konkurrenskraft

Utredningen konstaterar att lanseringen av avancerade AI-modeller ibland fördröjs på den europeiska marknaden på grund av rättslig osäkerhet.

MTM anser, liksom utredningen, att sådana fördröjningar begränsar svenska myndigheters möjligheter att erbjuda moderna tjänster. Myndigheten efterlyser därför en reglering som säkrar plattformstillgänglighet.

Bilaga 2 – AI för alla

Övergripande synpunkter

MTM delar AI-kommissionens ambition att sprida AI-kompetens i hela befolkningen men konstaterar att förslaget i sin nuvarande form inte fullt ut beaktar tillgänglighet och inkludering för personer med funktionsnedsättning.

För att visionen "AI för alla" ska bli verklighet måste tillgänglighet vara ett grundkrav, inte en efterhandslösning. Digitala verktyg, lärplattformar och utbildningsinsatser som finansieras eller samordnas av staten bör därför utvecklas enligt principerna för universell utformning. Det innebär att dessa från början utformas så att studenter och yrkesverksamma med exempelvis syn-, läs- eller kognitiva nedsättningar kan använda dem på lika villkor utan att behöva begära särlösningar.

AI har dessutom stor potential som hjälpmedel för personer med funktionsnedsättningar – till exempel genom att tolka och förenkla text och information.

Specifika ställningstaganden

Fyra behov bör tydliggöras i färdplanen, nämligen följande:

1. **Inkluderande designkrav i alla satsningar:** Varje föreslagen investering – från kompetensutveckling av lärare till den planerade AI-hubben – bör innehålla tydliga krav på full tillgänglighet.
2. **Stöd och vägledning för genomförande:** Aktörer som genomför satsningarna behöver praktiska riktlinjer för hur man skapar tillgängliga digitala utbildningsresurser och AI-tjänster. MTM och andra kunskapsmyndigheter kan bidra med expertstöd.
3. **Delaktighet vid utformning och uppföljning:** Personer med funktionsnedsättning och deras organisationer bör involveras kontinuerligt i planering, genomförande och utvärdering. Deras erfarenheter säkerställer att lösningarna fungerar i praktiken.
4. **Resurser för utveckling av anpassade hjälpmedel:** Det bör avsättas medel för att stimulera utvecklingen av AI-drivna hjälpmedel som underlättar vardag och arbetsliv för personer med funktionsnedsättning. Sådana innovationer stärker både individers delaktighet och Sveriges kompetensförsörjning.

Genom att integrera dessa tillgänglighetsperspektiv kan regeringen säkerställa att de planerade AI-investeringarna leder till ett verkligt inkluderande samhälle där ingen lämnas utanför den digitala utvecklingen.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Magnus Larsson. Föredragande har varit systemutvecklare Per Wendel. I beredningen har även omvärldsstrateg Maria Dietrichson, informationssäkerhetsansvarig My Haväng Wallin samt verksjurist Eva Wei deltagit.

Vid föredragningen närvarade även enhetschef Karl Adam Tiderman.

Magnus Larsson
Generaldirektör